

Myndigheten för ~~samhällsskydd och beredskaps~~ civilt försvars

föreskrifter och allmänna råd om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst

beslutade den ~~1 juni 2021~~ datum.

Myndigheten för ~~samhällsskydd och beredskap~~ civilt försvar föreskriver följande med stöd av 3 kap. 3 § förordningen (2003:789)¹ om skydd mot olyckor och beslutar följande allmänna råd.

Inledande bestämmelse

1 § Dessa föreskrifter avser innehåll och struktur i de handlingsprogram kommunerna ska anta enligt 3 kap. 3 och 8 §§ lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).

Handlingsprogrammets innehåll och struktur

2 § Handlingsprogrammet ska struktureras enligt bilaga 1 i denna föreskrift.

Underrubriker kan läggas till i strukturen för att skapa delkapitel i respektive lägst föreskrivna kapitel, se bilaga 1. Ytterligare delkapitel kan även tillföras i enlighet med 8 §.

Allmänna råd

Med delkapitel i respektive lägsta föreskrivna kapitel avses att kommunen får använda sig av delkapitel i exempelvis kapitlet Inledning, men inte lägga till delkapitel i kapitlet Räddningstjänst – förmåga och verksamhet på nivån där det redan finns föreskrivna delkapitel.

¹ Förordningen senast ändrad genom SFS 2020:883.

~~3 § Kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst ska omfatta de olyckor som kan leda till räddningsinsats vid fredstida förhållanden. Handlingsprogrammet för räddningstjänst ska även omfatta förhållanden under höjd beredskap.~~

~~Handlingsprogrammet ska återge faktiska och förväntade förhållanden i kommunen avseende riskbild, mål, förmåga och verksamhet. Kommunens beskrivningar ska ske på en övergripande nivå. Kommunens handlingsprogram ska på en övergripande nivå beskriva förebyggande verksamhet och räddningstjänst för såväl fredstid som höjd beredskap.~~

Nedan följer närmare bestämmelser om innehåll i respektive kapitel.

Allmänna råd

Beskrivningarna bör grunda sig på ett mer detaljerat arbete. De dokument som beskriver sådant arbete bör beskrivas i handlingsprogrammet och anges i bilaga enligt 22 § i denna föreskrift.

Inledning

4 § Kommunen ska ange:

1. Att dokumentet utgör handlingsprogram enligt 3 kap. 3 § och/eller 8 § LSO
2. I de fall handlingsprogrammet omfattar flera kommuner vilka kommuner som omfattas av handlingsprogrammet

Beskrivning av kommunen

5 § Kommunen ska ge en allmän beskrivning av det aktuella geografiska området.

Allmänna råd

I beskrivningen bör minst framgå:

1. Befolkningsmängd i kommunen och dess tätorter
 2. Total areal
 3. Förväntad samhällsutveckling och demografi
-

Styrning av skydd mot olyckor

6 § I handlingsprogrammet ska anges hur uppgifterna enligt LSO är fördelade inom kommunen. Ansvarsfördelningen mellan kommunen och eventuellt kommunalförbund eller gemensam nämnd ska beskrivas. Det ska framgå när handlingsprogrammet är antaget och av vem.

Risker

Övergripande beskrivning

7 § Handlingsprogrammet ska innehålla en beskrivning av kommunens risker, i form av bedömningar av vilka olyckor inom kommunens geografiska område som kan föranleda räddningsinsatser, hur ofta de kan förväntas inträffa och förväntade konsekvenser för de fall att de inträffar.

Allmänna råd

För att beskriva hur ofta olyckor kan förväntas inträffa bör sannolikheten eller frekvensen användas.

Beskrivningen bör innefatta allt från olyckor som är vanligt förekommande till olyckor som kan inträffa sällan. Kommunen bör även beskriva den framtida, förväntade utvecklingen av risker för olyckor.

~~Beskrivningarna för höjd beredskap bör utgå från dialog mellan kommunen och länsstyrelsen.~~

Beskrivning per olyckstyp

8 § Kommunen ska i separata delkapitel (se bilaga 1) beskriva sina risker utifrån lokala förhållanden, såsom avses i 7 §, för följande olyckstyper:

1. Brand i byggnad
2. Brand utomhus
3. Trafikolycka
4. ~~Olycka med farliga ämnen~~ Utsläpp av farligt ämne
5. Naturolycka
6. Drunkning
7. Ras i byggnad eller annan konstruktion

Kommunen ska kan komplettera med andra typer av olyckor utifrån lokala förhållanden. Dessa ska likt ovanstående olyckstyper beskrivas i egna delkapitel.

Allmänna råd

Kommunens beskrivning per olyckstyp bör ta hänsyn till och beskriva den variation av risker som finns i kommunen inom respektive olyckstyp, exempelvis när det gäller objektstyp, plats eller omfattning.

Kompletterande delkapitel med olyckstyper utifrån lokala förhållanden bör placeras efter den sista olyckstypen i listan i 8 §. Alternativt kan kompletterande olyckstyper infogas mellan några av de föreskrivna olyckstyperna där så bedöms mer lämpligt. Exempelvis kan olyckstypen nödställd person utgöra en sådan kompletterande olyckstyp.

~~Beskrivningarna för höjd beredskap bör innefattas i beskrivningarna per olyckstyp samt bör utgå från dialog mellan kommunen och länsstyrelsen.~~

Värdering

9 § Kommunen ska beskriva hur den har värderat de risker som har beskrivits i 7-8 §§.

Allmänna råd

Värderingen bör innehålla slutsatser, som grund för de lokala mål som kommunen väljer att sätta enligt 10 §.

Mål

10 § Kommunen ska fastställa mål för den förebyggande verksamheten samt räddningstjänsten utifrån värderingen enligt 9 § i dessa föreskrifter. Målen ska syfta till de nationella målen i LSO.

Allmänna råd

Målen i 10 § bör beskriva de effekter kommunen avser att uppnå, exempelvis för den drabbade eller i samhället. De nationella mål som avses i 10 § är för förebyggande verksamhet 1 kap. 1 och 3 a §§ LSO och för räddningstjänst 1 kap. 1 och 3 §§ LSO.

Förebyggande – förmåga och verksamhet

11 § Med förmåga att förebygga avses möjligheten att innan olyckor äger rum åstadkomma effekter genom att minska sannolikheten ~~eller frekvensen~~ för att olyckorna inträffar eller konsekvenserna vid desamma.

Kommunen ska beskriva hur verksamheten är ordnad och hur den planeras, avseende nedanstående skyldigheter, för att inom kommunens geografiska område skapa en förmåga att förebygga olyckor. Särskild vikt ska läggas vid den verksamhet kommunen genomför för att syfta till de nationella målen i 1 kap. 1 och 3 a §§ LSO samt de lokala mål för verksamheten som beslutas enligt 10 §:

1. Tillsyn enligt 5 kap. 1 § LSO
2. Lämna råd och information ~~och~~ samt på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt 3 kap. 2 § LSO
3. Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § LSO
4. Andra åtgärder än punkterna 2 och 3 som syftar till att förebygga bränder och verka för skydd mot andra olyckor enligt 3 kap. 1 § LSO

Allmänna råd

Kommunens arbete med att förhindra människors död och andra allvarliga skador vid bränder bör ta sin utgångspunkt i den inriktning av den nationella strategin för stärkt brandskydd genom stöd till enskilda som tagits fram.

Beskrivningen bör omfatta organisation och resurser, framförallt kompetens.

Avseende p. 1 finns även bestämmelser i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt LSO.²

Räddningstjänst – förmåga och verksamhet

Övergripande beskrivning

12 § Kommunens förmåga att genomföra räddningsinsatser ska beskrivas utifrån möjligheten att vid en olycka åstadkomma effekter genom att positivt påverka utfallet av skador på människors liv och hälsa, egendom och miljö. Av beskrivningen ska framgå hur kommunen arbetar för att syfta till de nationella målen i 1 kap. 1 och 3 §§ LSO samt de lokala mål för verksamheten som beslutas enligt 10 §.

Beskrivningen ska innehålla:

1. Tillgång till egna resurser
2. Tillgång till resurser i samarbete med andra kommuner
3. Alarmering av räddningsorganet
4. Brandvattenförsörjning

² MSBFS 2021:8

5. Tid från att larmet inkommer till 112 till att första kommunala räddningsresurs når olika delar av kommunen, inklusive larmhanteringen (responstid)
6. Överlåtande åt annan att vidta inledande begränsade åtgärder
7. Samverkan med andra aktörer
8. Varning och information till allmänheten

Kommunen ska beskriva hur förmågan varierar inom kommunens geografiska område och över tid.

Allmänna råd

Beskrivningen av egna resurser bör innehålla räddningsresursernas huvudsakliga placering, storlek, anspänningstid och tillgång till specialresurser. Med resurser avses både materiella och personella resurser, inklusive kompetens. Ledningsresurser bör nämnas, men kan utvecklas i kapitel Ledning i räddningstjänsten.

Beskrivningarna kan exempelvis göras med hjälp av tabeller, kartbilder och/eller med hjälp av delkapitel.

Beskrivningen enligt p. 6 bör innehålla vad som överlåts och till vem.

Med över tid avses variationer över exempelvis dygnet eller året.

~~Beskrivning av räddningstjänst under höjd beredskap bör ta sin utgångspunkt i fredstida förhållanden och utgå från dialog med länsstyrelsen.~~

Beskrivning per olyckstyp

13 § Kommunen ska för varje typ av olycka som beskrivs i 8 §, inklusive de olyckstyper som kommunen själv valt att lägga till, beskriva vilken förmåga kommunen har, på egen hand och i samverkan, att genomföra räddningsinsatser för att hindra och begränsa skador på liv och hälsa, egendom och miljö.

Kommunen ska i sin beskrivning av förmåga till räddningsinsats för varje typ av olycka beskriva vilka effekter som är möjliga att åstadkomma genom att kommunen genomför uppgifter av särskild vikt, som har i syfte att inledningsvis begränsa och därefter bryta skadeförloppet, samt resurser som är av särskild vikt för att genomföra uppgifterna. Kommunen kan inkludera en sammanfattning av sådana uppgifter och resurser.

Kommunen ska beskriva hur förmågan varierar inom kommunens geografiska område samt hur den varierar över tid.

För olyckstypen brand i byggnad ska kommunens förmåga till utrymning via fönster med hjälp av kommunens stegutrustning beskrivas. ~~Som en del av beskrivningen ska tid från att larm inkommer till 112 tills att sådan~~

~~utrymning kan genomföras i olika delar av kommunen där så förutsätts finnas med.~~

Allmänna råd

Kommunen bör som grund för handlingsprogrammet identifiera vilka uppgifter som är av särskild vikt att genomföra för att uppnå effekterna som anges i 13 §.

Kommunen bör även identifiera resurser av särskild vikt som krävs för att genomföra dessa uppgifter. Med resurser avses både materiella och personella resurser, inklusive kompetens. De dokument som beskriver sådant arbete bör beskrivas i handlingsprogrammet och anges i bilaga enligt 22 § i denna föreskrift.

Med över tid avses variationer över exempelvis dygnet eller året.

Beskrivningarna per olyckstyp kan exempelvis göras med hjälp av tabeller, kartbilder och/eller med hjälp av underkapitel.

Kommunens förmåga till utrymning via kommunens stegutrustning kan förutsättas i vissa fall enligt Boverkets byggregler. Kommunens beskrivningar av tid angående förmåga till utrymning via fönster bör utformas så att ~~även~~-den tid som efterfrågas enligt Boverkets byggregler kan utläsas.

Ledning i räddningstjänsten

14 § Kommunen ska beskriva sin förmåga till övergripande ledning av räddningstjänsten. Beskrivningen ska innehålla:

1. Tillgång till resurser för den övergripande ledningen, inkluderande resurser i samverkan med andra kommuner
2. Hur den övergripande ledningen är utformad
3. Hur den övergripande ledningen ständigt upprätthålls
4. Hur den övergripande ledningen vid hög belastning kan öka sin kapacitet momentant och över tid samt anpassas utifrån faktisk och förväntad riskbild

Allmänna råd

Beskrivningen av kommunens förmåga till övergripande ledning av räddningstjänst bör utgå från Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om ledning av kommunal räddningstjänst.

Med resurser avses både materiella och personella resurser. Som en del av personella resurser bör kompetens av särskild vikt beskrivas.

15 § Kommunen ska beskriva sin förmåga att leda räddningsinsatser.

Beskrivningen ska innehålla:

1. Tillgång till egna resurser för ledning av räddningsinsatser
2. Tillgång till resurser för ledning av räddningsinsatser i samverkan med andra kommuner

3. Tid från att larmet inkommer till 112 till att första kommunala räddningsresurs kan påbörja skadeområdesnära ledningsarbete i olika delar av kommunen.

Allmänna råd

Beskrivningen av kommunens förmåga till ledning av räddningsinsatser bör utgå från Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om ledning av kommunal räddningstjänst.³

Med resurser avses både materiella och personella resurser. Som en del av personella resurser bör kompetens av särskild vikt beskrivas

Samtidiga och omfattande räddningsinsatser

16 § Kommunen ska beskriva sin förmåga, på egen hand och i samverkan med andra, att hantera samtidiga räddningsinsatser utifrån lokala förhållanden. I beskrivningen ska ingå hur tillkommande räddningsinsatser kan påbörjas inom godtagbar tid samt genomföras på ett effektivt sätt.

Allmänna råd

Beskrivningen av förmågan att hantera samtidiga händelser bör utgå från förmågan att genomföra räddningsinsatser enligt 12-13 §§.

17 § Kommunen ska beskriva sin förmåga, på egen hand och i samverkan med andra, att hantera omfattande räddningsinsatser utifrån lokala förhållanden. I beskrivningen ska ingå hur externa resurser kan begäras och nyttjas.

Allmänna råd

Beskrivningen av förmågan att hantera omfattande händelser bör utgå från förmågan att genomföra räddningsinsatser enligt 12-13 §§.

Med resurser avses både materiella och personella resurser. Som en del av personella resurser bör kompetens av särskild vikt beskrivas.

³ [MSBFS 2021:4](#)

Tillkommande uppgifter Räddningstjänst under höjd beredskap

18 § Kommunen ska beskriva sin ~~förmåga-planering för att under höjd beredskap ha förmåga~~ att utföra ~~varje de~~ tillkommande uppgifter som åligger kommunen enligt 8 kap. 2 § LSO vid höjd beredskap ~~för olika geografiska områden i kommunen.~~

Som en del av beskrivningen ska det framgå vilka resurser, egna och i samverkan, som är av särskild vikt för att utföra uppgifterna. ~~-, samt den organisation som krävs för att utföra uppgifterna. Planering för att integrera de resurser som tillförs kommunen från staten tillför ska också beskrivas.~~

Allmänna råd

Med resurser avses både materiella och personella resurser. Som en del av personella resurser bör kompetens av särskild vikt för uppgifterna beskrivas.

Uppföljning, utvärdering och lärande

19 § Kommunen ska beskriva hur verksamheten följs upp och utvärderas.

20 § Kommunen ska beskriva hur arbetet med olycksundersökningar enligt 3 kap. 10 § LSO bedrivs.

Bilaga A: Dokumentförteckning

21 § Kommunen ska i bilaga till handlingsprogrammet ange en förteckning över avtal som träffats med anledning av det som kommunen beskriver i sitt handlingsprogram. De avtal som anges ska vara de som gäller vid tidpunkten för varje handlingsprograms fastställande.

22 § Kommunen ska i bilaga till handlingsprogrammet ange referensdokument och vem som har beslutat dessa och när. De dokument som anges ska vara de som gäller vid tidpunkten för varje handlingsprograms fastställande.

Allmänna råd

Med referensdokument avses exempelvis riskanalys, tillsynsplan, förteckning över farliga verksamheter och liknande.

Bilaga B: Beskrivning av samråd

23 § Kommunen ska i bilaga till handlingsprogrammet beskriva hur samråd har skett, när och med vem, samt i förekommande fall om några särskilda frågor har varit föremål för dialog.

Bilaga C: Hamnar och dess gränser i vatten

24 § Kommunen ska i bilaga till handlingsprogrammet för räddningstjänst i förekommande fall ange gränserna mellan kommunens respektive statens

ansvarsområde för räddningsinsatser i anslutning till hamnar enligt 3 kap. 3 § förordningen om skydd mot olyckor.

Denna författning träder i kraft den 1 x 2026 då Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter och allmänna råd (MSBFS 2021:1) om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst upphör att gälla.

Kommunens handlingsprogram ska senast den 31 december 2029 uppfylla bestämmelserna i denna författning. För handlingsprogram som antas innan den 31 december 2029 ska dock bestämmelserna tillämpas vid antagandet.

.Denna författning träder i kraft 22 juni 2021.

Myndigheten för civilt försvar
[Fyll i GD/ÖD:s namn i versaler]

[Fyll i handläggarens namn]

[Fyll i avdelning]

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

~~CAMILLA ASP~~

~~_____Sandra Danielsson
_____Avdelningen för räddningstjänst och olycksförebyggande~~

Bilaga 1. Struktur

Kommunen kan välja att besluta ett gemensamt handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst, alternativt att besluta separata handlingsprogram.

Underkapitlen i kapitel 4 ska numreras, men numreringen kan skilja åt vid komplettering med ytterligare olyckstyper enligt allmänna rådet till 8 §.

Struktur för gemensamt handlingsprogram

1. Inledning
 2. Beskrivning av kommunen
 3. Styrning av skydd mot olyckor
 4. Risker
 - 4.1. Övergripande
 - 4.2. Brand i byggnad
 - 4.3. Brand utomhus
 - 4.4. Trafikolycka
 - 4.5. ~~Olycka med farliga ämnen~~ Utsläpp av farligt ämne
 - 4.6. Naturolycka
 - 4.7. Drunkning
 - 4.8 Ras i byggnad eller annan konstruktion
 5. Värdering
 6. Mål
 7. Förebyggande – förmåga och verksamhet
 - 7.1. Tillsyn
 - 7.2. Stöd till den enskilde
 - 7.3. Rengöring och brandskyddskontroll
 - 7.4. Övriga förebyggande åtgärder
 8. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet
 - 8.1. Övergripande
 - 8.2. Per olyckstyp
 - 8.3. Ledning i räddningstjänsten
 - 8.4. Samtidiga och omfattande räddningsinsatser
 - 8.5. Tillkommande uppgifter ~~Räddningstjänst~~ under höjd beredskap
 9. Uppföljning, utvärdering och lärande
- Bilaga A: Dokumentförteckning
Bilaga B: Beskrivning av samråd
Bilaga C: Hamnar och dess gränser i vatten

Struktur för separata handlingsprogram

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet

1. Inledning
2. Beskrivning av kommunen
3. Styrning av skydd mot olyckor

- 4. Risker
 - 4.1. Övergripande
 - 4.2. Brand i byggnad
 - 4.3. Brand utomhus
 - 4.4. Trafikolycka
 - 4.5. ~~Olycka med farliga ämnen~~ Utsläpp av farligt ämne
 - 4.6. Naturolycka
 - 4.7. Drunkning
 - 4.8 Ras i byggnad eller annan konstruktion
- 5. Värdering
- 6. Mål
- 7. Förebyggande – förmåga och verksamhet
 - 7.1. Tillsyn
 - 7.2. Stöd till den enskilde
 - 7.3. Rengöring och brandskyddskontroll
 - 7.4. Övriga förebyggande åtgärder
- 8. Uppföljning, utvärdering och lärande
- Bilaga A: Dokumentförteckning
- Bilaga B: Beskrivning av samråd

Handlingsprogram för räddningstjänst

- 1. Inledning
- 2. Beskrivning av kommunen
- 3. Styrning av skydd mot olyckor
- 4. Risker
 - 4.1. Övergripande
 - 4.2. Brand i byggnad
 - 4.3. Brand utomhus
 - 4.4. Trafikolycka
 - 4.5. ~~Olycka med farliga ämnen~~ Utsläpp av farligt ämne
 - 4.6. Naturolycka
 - 4.7. Drunkning
 - 4.8 Ras i byggnad eller annan konstruktion
- 5. Värdering
- 6. Mål
- 7. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet
 - 7.1. Övergripande
 - 7.2. Per olyckstyp
 - 7.3. Ledning i räddningstjänsten
 - 7.4. Samtidiga och omfattande räddningsinsatser
 - 7.5. Tillkommande uppgifter Räddningstjänst under höjd beredskap
- 8. Uppföljning, utvärdering och lärande
- Bilaga A: Dokumentförteckning
- Bilaga B: Beskrivning av samråd
- Bilaga C: Hamnar och dess gränser i vatten

Beställningsadress:
Norstedts Juridik, 106 47 Stockholm
Telefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@nj.se
Webbadress: www.nj.se/offentligapublikationer
Beställningsnummer: 191-21-01